

ВЕЛИКИ ЕКРАН: КАБАРЕ БАЛКАН

Филмско буре барута

Са закашњењем од скоро годину и по дана, и са промењеним насловом, у Торонту и Отави је недавно коначно приказан филм КАБАРЕ БАЛКАН (пређашње БУРЕ БАРУТА) редитеља Горана Паскаљевића. Задржавање овог филма на репертоару биоскопа трајало је готово као трептај оком што је још један доказ да канадска публика нема ни интереса а нити може да схвати све актуелне, не само филмске, балканске теме и дилеме.

Било како било, КАБАРЕ БАЛКАН је без сумње, ремек-дело југословенске и европске кинематографије које се окитило бројним наградама и признањима на фестивалима широм света. Љубимац филмских критичара (награде FIPRESCI за најбољи филм на фестивалу у Венецији и на додели Европских филмских награда 1998. године), Паскаљевићево остварење је постало инстант-класик, филмски споменик српском народу и дело које не застарева. Они који су пропустили прилику да виде КАБАРЕ БАЛКАН моћи ће ускоро да га легално нађу на видео-касетама. За оне који живе у Отави информација да ће овај филм бити поново приказан 12. и 13. јуна ове године у популарном арт-биоскопу "Бајтаун".

Попут незаборавног, "Оскарима" награђеног, филма КАБАРЕ редитеља Боба Фосија и Паскаљевићев КАБАРЕ БАЛКАН је заснован на позоришном комаду. И један и други филм су приче о људима који покушавају да преживе у временима када анархија и рат постају свакодневница, када су сва правила цивилизованог понашања потиснута у страну и када су многобројни људски животи изгубљени и уништени. У КАБАРЕУ радња филма је смештена у Берлин пред почетак Другог светског рата, а у КАБАРЕУ БАЛКАН позоришта догађања је Београд, пред конфликт на Косову и Метохији. Оба филма почињу и завршавају у кабареу, са мајстором церемоније који служи као глас упозорења и предказања, позивајући гледаоце да забораче у чудан и комплексан свет који филмови сликају. И док Фосијев филм говори о љубави, нади и опстанку из перспективе 1950-тих, Паскаљевићев КАБАРЕ БАЛКАН следи "гарантиновски" поглед и приступ где је апсолутно све могуће да се деси. Метафорично речено,

Никола Ристић

гледајући Паскаљевићев филм публика као да седи на бурету барута, чекајући да оно неминуно експлодира.

КАБАРЕ БАЛКАН је жестока црна комедија која портретише микросмос живота у савременом Београду, приказујући, током једне ноћи, галерију различитих ликова чије појединачне приче се међусобно испреплићу и воде ка заједничком исходу. Направљен у форми "вињета", серије кратких прича које се надовезују, филм се креће у распону од црне комедије до узнемиравајуће слике стварности. Али, као доказани оптимиста и истински уметник, Паскаљевић приказује сурову реалност не губећи при томе веру у хуманост. И док насиље приказано у филму делује почесто онеспокојавајуће,

Лазар Ристић и Дражан Николић

Паскаљевић успева да на крају укаже да, упркос свему, нада и човечност још увек постоје. КАБАРЕ БАЛКАН је упечатљива и потресна филмска прича која има универзални карактер и поруку и као таква дотиче целокупну светску заједницу.

Главна примедба која се могла чути са више страна, па тако и од наших исељеника у Канади, је да је филм сувише црн и мрачан. Али, зар није улога и задатак уметности да слику реалност онакву каква је, па макар била и

тмурна, али да при томе укаже и на путеве катарзе, наде, избављења и спасења што Паскаљевић у свом филму управо и чини!? Уосталом, ево шта о свом делу каже и сам редитељ Горан Паскаљевић који је у септембру 1998. године лично присуствовао премијери филма у Торонту, за време међународног филмског фестивала:

"Многи су ми рекли

да је то мрачан филм". Свестан сам тога. Али, овим филмом ја сам пружио портрет Србије и Београда у овим тешким временима и, ако сам поштен, морао сам да направим филм који у себи носи сво то насиље, мрак и несрећу која нас окружује. Мој задатак је био да у свему томе пронађем хуманост која је у филму итекако присутна, да донесем хумор који је ваљда сада наша једина одбрана, да покажем да смо и у најгорим ситуацијама спремни да се смејемо и кажемо "Да смо живи и здрави". Ја овај филм доживљавам као неку врсту позитивне мучнине. Филм отвара неку људску наду, брани нашу душу, кроз смех, плач, тугу, песму, са поруком: Некако ћемо да преживимо! Ко год буде гледао филм, неће бити против Срба. Овај филм је мој мали допринос да се објасни какви смо ми Срби у ствари. Ја знам да свет око нас, хладан и рационалан, не мари пуно за нас. Зато морате да направите један овакав филм, да их поддржите, и да их подсетите да осим њих и неко други постоји

У овом филму, заједно су сарађивали, поред наших, и Грци, Турци, Македонци. Сво балканско буре барута је ту. Али, овога пута да правимо филмове, а не да водимо рат. То је била велика

победа за мене". *Шта Вас је заправо привукло да адаптирајте дело младог македонског њисца Дејана Дуковског?*

"Много филмова је у последње време направљено о распаду Југославије и већина од њих се баве Босном, што је и разумљиво. Ја сам осећао да је сада мени ред да покажем тренутно стање душе и свести српског народа који већ седам-осам година живи са ратом пред његовим вратима, одсечен од осталог света ембаргом и под оковима нетолерантног ре-

жима. У таквим околностима, сваки појединац је, на неки начин, потенцијално мало буре барута спремно да експлодира. И најмањи судар два аутомобила може да проузрокује немис-

Мики Манојловић и Мирјана Карановић

ливе последице, као што је у почетној причи мог филма и приказано.

Када сам прочитао комад Дејана Дуковског, одмах сам схватио да је реч о изузетном делу. Дуковски је Македонац који живи у Скопљу и као такав има изузетан осећај и разумевање за наш балкански менталитет."

У КАБАРЕУ БАЛКАН насиље је веома наглашено. Да ли је била Ваша намера да истражите за коренима тог насиља?

"У свом оригиналном издању, комад Дејана Дуковског у себи није садржавао јединство времена и места. Ја сам инсистирао да се радња филма лоцира у данашњи Београд, за време једне ноћи,

када се стазе и судбине ликова филма узајамно укрштају и прожимају. Дајући сваком лику властиту прошлост и судбину, филм постаје мозаик различитих сцена, али ипак успева да задржи осећај једне целине. Иако насиље у филму вреба са свих страна, оно је приказано на различите начине: сцена у возу је морбидна, сцена на језеру је смешна, а сцена у шверцарском складишту је реалистична. Све сцене у мом филму показују како у тешким временима обични људи могу починити екстремна дела."

У Вашим филмовима, истражедија се увек суйишљиво привлачи кроз фасаду комедије и айсурда. У КАБАРЕУ БАЛКАН је, по први пут, ујаво суйрошно: иронија, нежност, хумор и њодсмех се ипробијају кроз фасаду истражедије!?

"Ја сам непоправљиви оптимиста и због тога је нада увек присутна у мојим филмовима. Истина, КАБАРЕ БАЛКАН је најтежи филм и најмучнији који сам до сада снимом. Али, то ми је омогућило да радим у жанру у којем се нисам никад раније опробао што је био велики изазов за мене.

У филму је наглашен тај осећај наде. Сцена у аутобусу показује како многи млади људи данас реагују против пасивности и фатализма одраслих. Младић (којег тумачи Сергеј Трифунчић) покушава да натера путнике у аутобусу да реагују чекајући пасивно 15 минута док возач аутобуса попије кафу и врати се на посао. На неки начин, младићев акт симболизује буђење демократске Србије пред лицем ауторитарног система. Када младић на крају сцене погине, то може бити протумачено да је младост жртвована али клица и семе реакције је посађено и у томе се крије разлог за наду.

Сваки кабаре започиње свој програм ноћу, баш као што и јунаци мог филма започињу своју "игру" ноћу. Постоји нека светлост у њиховој енергији, отпору, хуманости и смислу за хумор, упркос свему. Ја све своје наде полагајем управо на хуманост."

Бојан Ж. Босиљчић

У нади је сјај: Горан Паскаљевић и Бојан Ж. Босиљчић

Тони Михајловић и Небојша Миловановић